

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, KRAJSLJEVA ULICA 22. S. — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 10.— Din., v inostranstvu 25.— Din.
REDAKCIJSKO ZASTOPSTVO in oglaševanje: Kraljeva ulica 22 in inostranstvu: 22
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
UNIONE RAPPRESENTANTE per le inserzioni del Regno d'Italia e dell'estero 3
L'UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Hrvatski narod navdušeno pozdravlja svojega kralja in kraljico

V svojem kralju vidi hrvatski narod trajno jamstvo svobode in neodvisnosti, tesno sodelovanje z Italijo pa mu nudi vse možnosti gospodarskega razmaha

Vest o proglasitvi Vojvode Spoletskega iz slavne Savojske dinastije za hrvatskega kralja ter vojvodine Irene za hrvatsko kraljico je bila sprejeta po vsej Hrvatski z velikim navdušenjem.

S spontanimi manifestacijami je hrvatski narod izrazil svoje veselje in zadovoljstvo nad tako srečno in modro rešitvijo ter vidi v tem jamstvo, da bo Hrvatska, tesno povezana s prijateljsko Italijo, zavzela v novem evropskem redu ono mesto, ki ji pripada po njenem zemljepisnem položaju in političnem pomenu. V tem vidi hrvatski narod ne samo trajno jamstvo svoje državne samostojnosti in neodvisnosti, marveč tudi zagotovilo gospodarskega razvoja, saj bo nudilo in omogočilo tesno sodelovanje Hrvatske z Italijo vse možnosti uspešnega gospodarskega razvoja in razmaha.

S prav posebnim zadovoljstvom je sprejela hrvatska javnost na znanje vest, da je Italija velikodušno prevzela jamstvo za nedotakljivost hrvatskega ozemlja ter izrazila svojo pripravljenost, da organizira in modernizira opremo hrvatsko državno obrambo.

Nestrpno pričakuje ves hrvatski narod dneva, ko bo mogel v svoji sredi sprejeti in pozdraviti svojega kralja in kraljico. Ta dan bo postal največji hrvatski praznik, saj bo tega dne zblestela v novem žaru svetla krona kralja Zvonimira, ki je simbol hrvatske samostojnosti in neodvisnosti.

Zagreb, 20. maja. S. Hrvatski listi objavljajo podrobna poročila o zgodovinskih dogodkih v Rimu in vedno nove članke o pomenu ustanovitve nove hrvatske dinastije, ki bo imela za svojega početnika člana Savojskega doma. Listi objavljajo tudi vse pogodbe, ki so bile sklenjene in podpisane v Rimu ter spomence, ki so se jih izmenjali Poglavar, Duce in poglavljenik.

»Novi list« objavlja na prvi strani veliki sliki novega Kralja neodvisne hrvatske države Amona Spoletskega in Kraljice Irene. »Hrvatski Narod« opozarja v uvodniku o Savojski dinastiji na najvažnejše dogodke iz zgodovine

slavne italijanske vladarske hiše, in podaja profil novega Hrvatskega Kralja. Hrvatska, pravi list, ima sedaj svojo dinastijo, ki bo skrbela za hrvatske pravice in nacionalne interese. Hrvatska dinastija, ki ji je početnik viteški Vojvoda Spoletski katerega dičijo tolike vrline, se bo čutila združeno s hrvatskim narodom in bo sodelovala pri obnovi in za veličino države. Hrvatska dinastija bo torej eksponent ljudskih aspiracij, čustev in pravic naroda. S krono Zvonimira bo postala zgodovinski simbol tisočletnega razvoja Hrvatske.

Ducejeva odredba

Rim, 19. maja. (Stefani) Iz generalnega stana Oboroženih Sil, 19. maja 1941, XIX leto: Duce je izdal naslednje dnevno povelje za drugo armijo:

»Glede na politične pogodbe, sklenjene v Rimu med Italijo in med samostojno državo Hrvatsko odredjam:

1. Od jutri 20. maja prehaja vsa civilna oblast na ozemlju, prisojenem neodvisni hrvatski državi, podrejena do danes italijanski vojaški zasedbi na hrvatske oblasti.

2. Oborožene italijanske sile, ki so sedaj na ozemlju neodvisne države Hrvatske, prenehajo od jutri 20. maja dalje imeti znanj in prednosti okupacijskih sil ter prevzemajo znanj čet, razmeščenih na ozemlju prijateljske in zavezniške neodvisne države Hrvatske.

3. General Viktor Ambrosio bo izvršil potrebne domete s hrvatskimi oblastmi za izvršitev omenjenega dnevnega povelja. — Mussolini.

Ducejeva čestitka generalu Ambrosiju

Rim, 19. maja. (Stefani) Duce je postal generalu Viktorju Ambrosiju, poveljniku II. armije v Karlovcu, naslednje brzojavko:

»Danes, ko dobiva zmagoviti napor, izvršen po vaši armadi, svečano posvečitev, želim, da dobiti tudi moje čestitke. Z vami čestitam tudi vašim četam za njih pogum, žilavost proti naporem ter smisel za dolžnost. — Mussolini.

Grof Volpi na čelu odbora za gospodarsko sodelovanje s Hrvatsko

Rim, 20. maja. S. Snoči je bilo objavljeno, da je bil grof Volpi di Mizurata imenovan za načelnika posebnega stalnega italijansko-hrvatskega odbora, ki bo skrbel za razvoj gospodarskih odnosov in sodelovanja med obema državama. Ustanovitev tega odbora deluje člen 4. pogodbe o jamstvih za Hrvatsko in o gospodarskem sodelovanju

med obema državama, ki pravi, da se italijanska in hrvatska vlada obvezujeta, da bosta, čim bo gospodarsko hrvatske države konsolidirano, razvijali čim tesnejše medsebojne odnose na področju carin in valut. V ta namen bo poseben stalni odbor pripravil vse potrebno za izvedbo te dolžnosti.

Kraljevina Hrvatska v novem evropskem redu

Tesna povezanost z Italijo družijo njuno usodo — Italijanski interesi na Jadranu imajo neoporečno prednost

Monakovo, 20. maja. S. Vsi nemški listi pripisujejo proglasitvi Vojvode Spoletskega za Hrvatskega Kralja največji pomen in objavljajo dolga poročila o včerajšnjih zgodovinskih dogodkih. Pri tem naglašajo, kako veliko zadovoljstvo je italijansko-hrvatski sporazum o mejah vzbudili v Italiji. Neodvisna Hrvatska, pravi Münchner Tagblatt, ki se je konstituirala kot monarhija, se je s svojo krono tudi politično tesno navezala na Italijo in se tako stvarno izrekla za novi red, ki je postal po vojni potreben v južno-

vzhodni Evropi. Za Nemčijo je v tem novem redu jasno, da gre na Jadranu italijanskim interesom sleherni prednost. To priznava tudi nova Kraljevina Hrvatska. Italija in Hrvatska sta se sedaj povezali tudi z vezmi Savojskega doma. Ta tesna vez, ki družijo njuno usodo, zaključuje list, je najjačje jamstvo, da bosta obe državi tako v političnih, kakor v gospodarskih vprašanjih, živeli skupno življenje, v katerem jima bosta zagotovljena napredek in blagostanje.

Presenečenje in razočaranje v Londonu

Rim, 20. maja. S. Angleški tisk in radio sta zelo slabo prenesla udarec, ki je bil Angliji prizadejan z ureditvijo jadranskih in balkanskih vprašanj na hrvatskem odseku, ki je bila včeraj v Rimu svečano izvršena z imenovanjem Spoletskega Vojvode za hrvatskega kralja in s podpisom znanih sporazumov. Angleži dajejo prosto pot svoji nemirni jezi na ta način, da vulgarno napadajo visoke osebnosti, ki so se udeležile svečanih dogodkov. Obenem na naravnost smešen način napovedujejo obnovo nezmožnih in nesmiselnih ustanov, ki so se ustvarile v Versaille-

su in ki so bile sedaj definitivno porušene pod udarci oboroženih sil osi. Za Angleže pomembna obnova Hrvatske le dogodek začasnega značaja in nič drugega kot komedijo. V svoji besni jezi pa kaže Anglija spoznanje, da je bila za vselej izločena iz področja, ki ji je bilo posebno ljubo, ker bi bilo lahko po njenih načrtih postalo trajno ognjišče nemirov v škodo držav osi. Zato tudi taki žolčni napadi na stvaritelje novega reda in na vse one, ki bi se radi vključili v ta red, ker vidijo v njem rešitev bodoče Evrope.

Nj. Vel. Kralj in Cesar je sprejel japonsko vojaško in mornariško odposlanstvo ki je prišlo proučevati v Italijo pereče vojaške probleme

Rim, 20. maja. S. Včeraj zjutraj je Kralj in Cesar sprejel v avdienci vodstvo japonske vojaške in mornariške misije, ki je prispela v Italijo, da prouči vrsto perečih vojaških vprašanj. Na to je Vlada sprejela tudi ostale članke misije in se je ljubeznjivo razgovarjal z vsakim posameznikom. Ko so gostje zapustili dvor, so se takoj odpravili v Pantheon, kjer so položili vence na grobove italijanskih Vladojev. Nato so bili pred spomenikom neznanega junaka in položili tudi preden velik venec z japonskimi trakovi. Poklonili so se tudi pred spomenikom padlih Fašistov pri Campidogliu. Po cestah, po katerih so se peljali vojaški zastopniki

velike zaveznice, so bili od ljudstva sprejeti s toplimi manifestacijami.

Rim, 20. maja. S. V prisotnosti državnih podtajnikov Ministrstva Vojnih Sil je Duce včeraj sprejel japonsko vojaško misijo, sestavljeno iz nekoga generala in več višjih oficirjev japonske mornarice. Misijo jo spremljal načelnik generalnega štaba general Cavallo. Načelnik misije General armijske zbornice Jamasita Tomojuki je izročil Duceju krp orja, ki se pripravljajo na polet. Kip simbolizira zmago. General Jamasita je nato prečital spomenico, ki sta jo poslala Duceju japonski mornariški minister in načelnik glavnega generalnega štaba japonskega cesarstva. Duce je izrazil misli svojo zahvalo za simbolni dar ter svoje simpatije, za veliki prijateljski in zavezniški narod.

Francija in Nemčija

Pogajanja se uspešno nadaljujejo — Prvi sporazumi za olajšanje položaja v nezasedeni Franciji

Berlin, 20. maja. S. DNB objavlja vest iz Vichyja, da ugotavlja tam izdano službeno poročilo, da se nemško-francoski razgovori ugodno nadaljujejo. Računa se s tem, da bo v kratkem izdano dovoljenje, da bodo smeli funkcionarji in uradniki ter nameščenci industrijskih in kmetijskih podjetij spet potovati iz zasedenega v nezasedeno področje in obratno, kolikor bodo to zahtevali interesi javne uprave ali prizadetih podjetij. Proučuje se tudi načrt za povratek nekaterih skupin vojnih ujetnikov in njihove domove. V tej stvari je bil dosežen prvi uspeh s tem, da se bodo v kratkem vrnili oni podčastniki in vojniki, ki so se udeležili borb že v zadnji svetovni vojni.

Angleške grožnje Parizu

Berlin, 20. maja. (Stefani) Angleški list »Daily Express« je nedavno zapisal, da bo treba Pariz bombardirati, če bi vichyjska

vlada nadaljevala sedanjo svojo politiko. »Volkische Beobachter« pravi, da je tako zagotovilo angleškega lista samo ponoven dokaz najhujših zahtev politike Londona. List pripominja, da je bil Pariz še lani maja in junija meseca za Angleže srce človečanstva in da bi vsaka bomba, ki bi padla na francosko prestolnico, globoko zadela srce vsega sveta. Danes, ko se kaže možnost drugačne politične usmeritve in sicer bolj v pravic evropskega čustvanja, Pariz naenkrat ni več srce človečanstva in mu Angleži brez vseh poklonov obetajo bombardiranje.

Francija se danes ne boji londonskih groženj in ostaja pri tako očitno fašistično popolnoma mirna, ker ve, da se grožnje angleškega lista ne bodo uresničile.

Francoski protest v Washingtonu

Washington, 20. maja. S. Francoski veleposlanik v Washingtonu je pri vladni Zedinjenih držav protestiral proti zaplembi francoskih ladij v ameriških lukah.

Anglija se mora boriti na sedmih frontah

Angleški general Collins priznava vsestransko težaven položaj Anglije, ki ne more od nikoder več pričakovati pomoči

Rim, 20. maja. »Gazzetta del Popolo« priobčuje iz Berlina dolg članek pod naslovom »Os v Egejskem morju«, v katerem piše med drugim:

Angleški radijskim poslušalcem je podal zelo pesimistično sliko eden izmed najbolj znanih angleških vojaških piscev general Collins, ki je izjavil: Angleški generalni štab je pred silno težko nalogo, ker mora voditi vojno na sedmih frontah: v Libiji, Abesiniji, Iraku, Gibraltaru, Malti, Kreti, na Daljnem vzhodu in seveda tudi doma na angleškem otoku. Nikoli ne bomo imeli na razpolago dovolj orožja, letal in ladij, da bi primerno konsolidirale vse te fronte. Preč en se bo položaj spremenil na bolje, je verjetno, da se bo prej poslabšal.

Ta izjava je zbudila v berlinskih krogih posebno pozornost. General Collins je opozoril angleški narod na težaven položaj Anglije, še preden se je približal trenutek velikih odločilnih dogodkov v tekočem letu. Anglija, ki se je pred nekaj meseci ponasjala, da je vsilila Nemčiji vojno na dveh frontah, je sedaj sama v vojni na številnih frontah. V Berlinu poudarjajo tudi, da je general Collins priznal polom angleške ekspedicijske vojske na Balkanu, kjer je Anglija izgubila mnogo moštva, pa tudi vojnega materiala.

Collins tudi ni prikrival v svojem govoru, da je ohranitev angleških postojank na Kreti zelo težka naloga. Glede na severnoafriško fronto ni izrekel najmanjšega upanja. O položaju v Iraku je rekel, da ni zadovoljiv ter je namignil, da pretijo Angliji na Bliznjem vzhodu nove nevarnosti. Poudaril je pomen Sirije za razvoj nadaljnjih dogodkov v Iraku. Collins je govoril dalje o potrebi obrambe strateških postojank na Daljnem vzhodu ter priznal, da Anglija kljub sodelovanju z Zedinjenimi državami ne more odpraviti svoje vojne mornarice s Pacifika, prav tako pa tudi ne more uporabiti dela avstralskih in novozelandskih čet v drugih vojnih odsekih, ker jih potrebuje na Daljnem vzhodu. V Berlinu smatrajo za izredno pomemb-

no, ker se general ni dotaknil niti z besedo ameriške intervencije. S tem je nameraval general Collins opozoriti Angleže, da se mora Anglija vsaj za letos zanašati samo na svoje sile.

Protiangliške demonstracije na Irskem

Helsinki, 20. maja. S. Tukajšnji listi objavljajo vesti, da je prišlo v Dublinu in v drugih irskih mestih do velikih protiangliških demonstracij. Po posameznih mestih je korakalo več sprevedov, v katerih so ljudje nosili napise in transparente z zahtevami, da se v javnih uradih odpravi raba angleščine. Demonstracije so potekle brez incidentov.

Internacija angleških fašistov

Kodanj, 20. maja. S. Sem je dospela vest, da so britske oblasti vodjo angleških fašistov, sira Oswalda Mosleya s številnimi pristaši britske fašistične zveze internirale v koncentracijskem taborišču pri Peelu na otoku Manu.

Potopljen angleški parnik

New York, 20. maja. S. Vest, ki so prispeli iz Aleksandrije, kažejo, da je bil potopljen angleški 8.300 tonski parnik »Zanzan«, ki je bil v službi angleške mornarice. Vzroki njegove potopitve niso znani. Potopil se je na poti iz Fernambuca proti Capetownu. Na parniku so bili natovorjeni avtomobili in stroji.

Smrt nemškega znanstvenika

Berlin, 20. maja. S. V pretekli noči je umrl v Berlinu prof. Werner Sombart, znani zgodovinar kapitalizma. Bil je star 76 let. Znanstvenik je izdal mnogo rasprav in velikih del. Marsikatero je bilo prevedeno v vse glavne evropske jezike.

Vojvoda Spoletski

Aimone, vojvoda Spoletski se je rodil v Turinu dne 9. marca 1900 kot sin Emanuela Filiberta Savojsko-Acastskega, vojvode d'Aosta, pokojnega bratranca Nj. Vel. Kralja in Cesarja, ter princeze Helene Francoske. Še doček je stopil v Kr. Pomorsko akademijo in se na šolski ladiji »Flavio Gioia« udeležil italijansko-turske vojne l. 1911-12. Ko je s 16 leti končal akademijo, se je vrnil na Kr. ladijo »Dante Alighieri« in pozneje na »Andrea Doria«. Leto dni pozneje si je na rušilcu »Orsinie« kot podpomočnik bojne broda v močnem boju s svojo hrabrostjo in prisotnostjo duha zaslužil bronasto svetinjo. Potem je napravil pilotski tečaj pri mornariškem letalstvu ter dobil marca meseca l. 1918 diplomu vojaškega pilota. Kot poveljnik eskadrilje pri beneski hidroplanski postaji se je odlikoval pri mnogih bombnih napadih na sovražne cilje ter do bil za svojo zgledno vneto in najhujšem sovražnem ognju, ki je večkrat pogodil njegovo letalo, prvo srebrno svetinjo. Sijajno vodstvo eskadrilje pri napadu na avstrijsko hidroplansko postajo v Pulju dne 17. julija 1918 mu je prineslo vojni križec. Novembra l. 1918 je bil povišan v poročnika bojne broda ter plul na raznih odlinah in podmornicah; nekaj časa je bil dodeljen postajni ladiji »Caboto« na Kitajskem, nato pa je prevzel poveljstvo Kr. torpedovke »Caesariopola«.

Leta 1919 je dobil za pogumno in hladnokrvno vodenje na hidroplanu, ki ga je bil zajež vihar, novo bronasto svetinjo.

Po svetovni vojni je ostal princ še nekaj časa morju zvest, kasneje pa ga je želja po gibanju in drznih podjetjih zvalila na zemljepisno-znanstveni odpravi v Karakorum l. 1928 in 1929, ki sta obrodili vplevane uspehe ter zasloveli po vsem svetu. Nove pomembne naloge so ga naslednja leta vodile v Španijo, Severno Ameriko in Perzijo. Poleg vsega tega je bil princ od nekdaj drzen in neobičajno spreten sportnik. Na dirki z brzimi motornimi čolni je l. 1930 dobil hudo rano, ki jo je vedno in pogumno prebolel. Odlikoval se je tudi v drugih športnih in spornih panogah, tako zlasti v avtomobilizmu. L. 1934 je bil povišan v kapitana bojne broda. Med abesinsko vojno je najprej poveljeval Kr. ladiji »Pantarea«, nato skupini brzih čolnov na Rdečem morju, toda gnalo ga je v prve vrste. Izprosil si je dovoljenje, se spomladi l. 1936 v vrstah divizije »Gran Sasso« udeležiti bitke pri Siru in si z zgledno odločnostjo v najnevarnejšem trenutku zaslužil srebrno svetinjo. Povišan v kontraadmiraleta je leta 1936 prevzel poveljstvo četrte pomorske divizije; l. 1937 je postal admiral, l. 1939 pa vrhovni poveljnik na gornjem Tirenem morju. Kranj in Cesar ga je odlikoval z velikim trakom kolonialnega reda Italijanske Zvezde; razen tega je imetnik še mnogih drugih visokih italijanskih in tujih odlikovanj. Vojvoda Spoletski je fašist že za prvih dni in kot član kraljevske rodbine hkratu član senata. Tudi v civilnem življenju je bil princ s svojim sportniškim znanjem, svojim bistrim razumom in svojo organizatorsko zmogljivostjo zmerom opora režimu. V tem odličnem članu Savojske hiše so poosebljene najboljše čednosti njegovega rodu.

Dne 10. julija 1939 se je vojvoda Spoletski v Florenci poročil z Ireno, princeso Grško in Dansko, četrto hčerko pokojnega kralja Konstantina in princeze Zofije Hohenzollernske, rojene dne 31. januarja l. 1904. Še čisto mlada je prišla v Italijo, kjer je bivala največ v Florenci. Vojvodinja Spoletska je dobra poznavalka umetnosti in književnosti ter govori več jezikov. Z odličnim uspehom je napravila izpit za bolničarko Rdečega križa in se kot takšna zmerom vneto udeleževala v človekoljubnem delu za ljudski blagor.

Odmev na Japonskem

Tokio, 20. maja. S. Vsi japonski listi objavljajo na prvih mestih brzojavke iz Rima o dogodkih včerajšnjega zgodovinskega dne. Listi pripisujejo velik pomen proklamaciji vojvode Amona Savojskega za Hrvatskega Kralja in pogodbam ter sporazumom, ki so bili podpisani v Beneški palači.

Turško-nemški odnosi

Berlin, 20. maja. S. V tukajšnjih kompetentnih krogih izjavljajo, da so popolnoma zadovoljni s turško-nemskimi odnosi.

Naši rojaki v Buenos Airesu

Denar, ki ga prinašajo naši izseljenci iz daljne Argentine, je trdo zaslužen

Poslopje argentinskega parlamenta v Buenos Airesu. — La sede del parlamento argentino a Buenos Aires

in več tednikov. Ponašajo se s lepimi knjižnicami in klubi, tudi lastnih posredovalnic za delo jim ne manjka. Kako daleč od vsega tega so še naši Slovenci v Argentini.

Denar je treba zaslužiti

Socijalnega zavarovanja in starostne preskrbe za splošnost v tej deželi ne poznajo in so tudi naši rojaki v tem pogledu vezani na samopomoč. Sicer je nekaj časa obstojal zakon o starostnem zavarovanju, pa so ga morali zaradi nepopolnosti in neučinkovitosti na zahtevo ljudstva ukiniti. V smislu zakona so morali zavarovanci vplačevati še dokaj znatne zneske, pravice pa so bile zelo malenkostne, skoro ničve.

Ker marsikdo misli, da je v Ameriki denar prišel kar tako na lahek način in roke naših izseljencev, hočem še na kratko povedati, kako kravro je pridobitno to malo premoženje, ki ga prinašajo naši ljudje iz daljne Argentine. Ne smemo pozabiti, da so zaslužili v Južni Ameriki dokaj picejši od onih na severu Amerike. Koliko samozatajevanja, stradanja in pritrgovanja od ust je treba posamezniku, da si pridobi redno kakih 10.000 Din v naši valuti, kar znaša cca 1000 pesov.

Delavstva stanovanja

Delavci stanujejo skupaj natrpni po 5 do 10 v eni sobi. Zjutraj si skuhamo kavo ali argentinski mate-čaj, opoldne jim mora zadovoljiti za kosilo kos kruha, nekaj cenjenih banan in zopet skodelica mate-čaja, zvečer si pa pripravijo sploh vsa gospodinjstva večji posodi in to največkrat omako s polento, makaroni in sličnim. Gospodinj ne poznajo, kajti sami so kuharice, perice, šivilje in opravljajo sploh vsa gospodinjstva dela sami. Vse to pa radi tega, da kolikor mogoče prihranijo in tak prihranek je velikokrat plod krvavih žuljev in trgeda dela, ki ga opravljajo naši izseljenci pod žgocim žarki tropičnega solca. Zatorej se ne smemo čuditi, če se vračajo naši ljudje po letih trpljenja iz »zlate« Amerike s skromnimi prihranki, poleg tega pa tudi telesno in duševno ubiti do skrajnosti. Le malo je takih, ki bi pozneje v domovini lahko zdravi in čvrsti uživali tako trdno prislužno premoženje.

Pravice priseljencev

V splošnem pa je argentinska vlada zelo demokratična. Priseljencem nudi toliko pravic kot malo kje. V dveh do petih letih priseljenec se lahko zaprosi za državljanstvo, pri čemer doseže tudi pravico nastanitve v državni službi, ako je na razpolago. V času, ko je bilo še dovoljeno splošno priseljevanje, se je priseljenec zatekel najprej v zavetišče »Emigranthotel«, v katerem je poslovala poleg drugih socialnih ustanov tudi posredovalnica za delo. V tem zavetišču so smatrali priseljenca za brezplačnega gosta. Kadar je posredovalnica komu izposlovala službo v notranjosti republike, je prejel tudi nakazilo za brezplačno potovanje v vlak in parniki za vso republiko Argentine.

Življenje v Buenos Airesu

Buenos Aires bi se rekel v slovenščini »dober zrak«. Dasi je v tem mestu podnebje res dokaj ugodnejše kakor v drugih delih države, vendar ne morem trditi, da bi v tem velenosti našli kje prav dober zrak. Buenos Aires lahko smatramo za največje mesto Južne Amerike, kjer najdemo zastopnike vseh narodov. Italijanov je tu celo več kakor v Rimu. Mesto ima obširno luko, v kateri stoji včasih do sto prekomorskih parnikov. Za promet mesta skrbi 126 tramvajskih prog in več podzemskih železnic. S petih velikih železniških postaj pa odhajajo neprestano vlaki, ki vežejo metropolo z zmanjšanim svetom. Da ne manjka zabave, je poskrbljeno s 26 gledališči in 135 kinematografi. Bolje situiranim pa je na razpolago v svrhu zabave tudi dirkališče za avtomobile in konje. Podnebje je subtropično in v splošnem ni najbolj zdravo. Zaradi hitre menjave zračnih tokov trpi ljudstvo na revni in tuberkulozi. Kako se menjavata mraz in vročina, vidimo v tem, da pokaže termometer v zimskem času večkrat temperaturo in sicer opoldne 28° C, istega dne ob petih popoldne pa že lahko čitaš 2 — 3° pod ničlo. Zato so obolenja mišic, sklepov in pljuč dokaj pogosta.

Med karnevalom pa ljudstvo pozabi na vse skrbi in težave in praznuje Pusta tako kakor makedonci. V predpustu se v uradih kar po pet dni ne dela. Vse mesto zažari za nekaj časa v bežetnem sijju. Ulice so natrpne s okrašenimi avtomobili in drugimi vozili. Najbolj se uveljavlja karnevalsko vrvenje na Avenida Mayo, eni najbolj prometnih cest Buenos Airesa, ki meri v dolžini 17 km. Predpust je čas, ko izgubi

za domačini denar svojo vrednost, trošijo ga, kakor da nimajo po končanem karnevalu nobenih potreb več. Takrat zavladajo: živino in uživajo, izpraznijo časo karnevalskega veselja do dna, kaj nas briga jutranji dan.

V teh kratkih stavkih sem podal prav minijaturno sliko življenja naših rojakov in njih okolice v mestu luči »Ciudad de la luz«, kakor ga imenujejo domačini, ker ima po vsej Južni Ameriki znano razkošno razsvetljavo. Fr. Slovnik

Dr. Fran Detela: Učenjak

Duhovita komedija je užgala in žela mnogo veselega priznanja

Ljubljana, 20. maja

V soboto zvečer sem po dolgem času slišal govoriti g. detektorja in šol. svetnika dr. J. Detela. Več let sva bila tovariša v odboru Slovenske Matice in odkar mi je prinesel svojega Učenjaka, ki sem ga prvič uprizaril 27. febr. 1902, sva občasno. Bil je duhovit šalivalec in čisto oster zafrkovelec, zmerom pa gentleman široke izobrazbe in najboljši manir. Blagosrčen po svojem značaju ni niti med najhujšimi debatami nikoli nikogar užalil. Čeprav tipičen profesor, ni domišljavo dociral, ni vsiljeval svojih načel, temveč je zmerom nanovo dokazoval, da se »pamet in učenost čisto ne skladata.« Bil je toleranten dvomiljavec, modrijan, ki se vsemu smeje.

Doma iz Moravc in dolgo službujoč v Novem mestu, je pisal in govoril slovenščino, ki je nosila barvo po obeh teh krajih. Napisal je marsikaj dobrega in pametnega, najboljši njegovo delo pa mu je bil roman »Trojka«. Zaslužil je pošteno, da so mu v Moravčah vzdali portretni doprinski nad šolskimi vrati.

In prav je, da so zdaj po skoraj štiri desetih letih nanovo uprizarili njegovega »Učenjaka«, menda najboljšo slovensko komedijo. Sam je nazval svoje delo veselo igr.

Toda »Učenjak« je komedija v klasičnem pomenu z očitno tendenco in satirično sarkastično ali ironično ostito. Dr. Detela se je v »Učenjaku« smejal in rogal vseobči človeški strasti: avtoritetni domišljavosti, manomanskim mlaham, omejenostim in teorijam, ki se jim življenjska resničnost smeje. Takihle dr. Blažičev je pač spoznal mnogo med stanovskimi tovariši in v družbi božbe, omejenih učenjakov, ki jim trmasto zagovarjajo teorijo tragikomično prekučne praksa, življenje.

Detela je naperil svojo est proti frenologiji, nauku, da lahko došen po obliki lobanje človeško genialnost ali krepostnost, njegovo duševno manjvrednost ali celo zločinstvo. Izgledal se je mehanično in šablonsko uporabljanemu determinizmu, nauku o nepremagljivi prirojeni usodnosti, zvezani s podedovano lobanjo in kajpak s krvjo. Žal, da je zašel predalet in se mu je tendenca izmahnila vendar prekonservativno. Kajti dedičnost je vendarle vsaj velik del podlage, na kateri si ljudje grade svojo usodo.

Italijanska posadka v Dolenjskih Toplicah

Dolenjske Toplice, 20. maja

Kakor večina večjih krajev, so tudi Dolenjske Toplice dobile posadko Italijanske Vojske. V četrtek 8. t. m. je vkorakala vojska z godbo na čelu pod poveljstvom podpolkovnika v zdravilišče, medtem ko je že prejšnji dan prispel manjši oddelček, da je prišel stanovanj in v vse drugo. Je to večji oddelček fašistične milice. Ker je bil ta dan v Toplicah ravno sejem, se je zbrala pri vkorakanju precejšnja množica ljudi, ki so z zanimanjem opazovali pohod Italijanske Vojske. Pred občinsko hišo, kjer je še vohala italijanska trobojnica, so se zbrali predstojniki tukajšnjih uradov, mimo katerih je Vojska defilirala. Po defileju je stopil pred zbrane zastopnike uradov g. podpolkovnik, katerega je domači župnik pozdravil v imenu vseh v italijanskem jeziku. Po sprejemu so se vojski razšli na določena stanovanja ter se kmalu pomešali med domače prebivalstvo.

Ker med domačini ni italijanščine večjih ljudi, si pač pomagajo s kazanjem in gestikuliranjem rok, da jim morejo postreči. V posebnih prilikah pa se poslužujejo tudi tolmачev, ki jih je k sreči nekaj v Toplicah. Italijanski vojsaki se pridno uče slovenskih izrazov ter kupujejo po trgovinah beleznice, v katere zapisujejo poleg italijanskih tudi slovenske izraze. Čedalje več se pojavlja tudi italijansko-slovenskih in slovensko-italijanskih slovarjev in tudi slovnici, da je tako medsebojno občejevanje vedno lažje in vedno prijaznejše.

Na policijsko uro se strogo pazi. Vsi civilisti morajo biti ob 21. po novem času doma. Kogar bi dobili na cesti, mu prete ne prijetne posledice.

Pred Zdraviliščnim domom, kjer je glavna pisarna, se vije na drugo italijanska zastava, ki jo vsako jutro slovesno dvignejo

ob igranju polkovne godbe in fašističnem pozdravu zastavi in jo zopet vsak večer na enak način snamejo. Lepo slovesnost domačini z zanimanjem opazujejo.

Tudi kopeli v termalni vodi se italijanski vojsaki pridno poslužujejo in jim gre kopalska uprava zelo na roke. Kakor slišimo, se bodo v prihodnjih dneh poslužili kopanja tudi vojsaki iz bližnjih posadk ter se mudili nekaj dni v zdravilišču.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 19. uri

Ponedeljek, 19.: Zaprtlo.
Torek, 20.: Učenjak. Red A.
Sreda, 21.: Učenjak. Red Sreda.
Četrtek, 22.: ob 15. uri: Mlad lord. Izven. Globoko znižane cene od 14 din navzdol.
— Ob 19. uri: Kovarstvo in ljubezen. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

★

Delo domačega pisatelja Detela, »UCENJAK« je vesela in duhovita satira. Vsebinsko obravnava mehanično pojmovanje in uporabljanje frenologije, ki je znanost, s pomočjo katere je mogoče po obliki človeške lobanje določevati človekovo abnormalnost ali normalnost. Psihiater dr. Blažič, ki zastopa to teorijo je osrednja figura te zabavne igre, v kateri povzročijo različni zapletljivi mnogo komičnih prizorov.

OPERA

Začetek ob 19. uri.

Ponedeljek, 19.: zaprtlo.
Torek, 20.: Ples v maskah. Red Torek.
Sreda, 21.: Baletni večer. Red Premierski.
Četrtek, 22.: ob 15. uri: Princesa in zmag. Mladinska opereta. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol. — Ob 19. uri: Seviljski brivec. Red Četrtek.

Clerre Mael:

Blodna ljubezen

Roman

In pri tem se je zelo globoko poklonil Jeanni in ji podal roko v slovo.

Po tem obisku je ostal Romainu obleček na čelu. Odkrito rečeno, prav nič več se ni jezil na Mejana, vedoč, da sreča njegovega doma ni več ogrožena po Reneu, kajti Rene nikoli ni bil bojevit.

Ni pa bil tudi pomirjen, ko je razmišljal o duševnem stanju svoje žene. Domneval je, da je rana v Jeanninem srcu pri vsej njeni dobri volji še vedno manj zaceljena od rane, ki jo je on imel v prestreljenih prsih.

Njegova bojazan je vzbudila nenadno zadrego, ki jo je opazil v Jeanninih potezah, ko je vstopila in opazila Renea pri njegovi postelji. Naj bo kar koli, ta dvom je zadostoval, da je uničil radost, ki je že več dni kraljevala v Romainovem srcu in grižotno sumničanje, žgoča ljubosumnost se je oglasila v njem z večjo silo nego prej. Začutil je novo bolelost.

Ta čas se je približala ura odhoda. Nestrpno čakajoči mladi ženi je zdravnik dovolil prevoz ranjenca na njegov dom. Vsa vesela je Jeanne povedala možu, da je vse ukrenila, da ga bo vožnja čim manj utrudila.

Zahvalil se ji je za njeno skrb, toda dvomov se ni mogel otresti.

53

Mar ni bila to gnusna komedija, ki jo je igrala z njim, da bi ga lažje varala?

Mlada gospa je vzorno vse pripravila.

Naročila je širok voz na dobrih prožinah. Dva strežnika sta prenesla ranjenca na nosilnici. Postavila sta jo v voz in tudi Jeanne je vstopila vanj čeprav se je voz iz bolnice do kolodvora močno gugal. Hermina je čakala na kolodvoru.

Previdno so odnesli ranjenega Romaina v spalni vagon s tremi sedeži in mladi dami sta sedli kraj njega.

Vožnja je bila dolga, čeprav se se peljali z brzo vlakom.

Po trideseturni vožnji v hladnem meglenem popoldnevu so končno odnesli Romaina iz vlaka in ga prepeljali na njegov dom v Lorientu. Nekaj dni so dobro kurili v njegovi sobi, kajti v primeri s prijetno toploto na Sredozemskem morju je bila na severu v Bretagni že občutljiva zima; bil je december in brila je ostra burja.

Ranjenec je bil zopet pod lastno streho, kar je zelo blagodejno vplivalo nanj. Skrbna nega ni mogla ostati brez ugodnih posledic. Videl je jasno, da so to znaki ljubezni.

Ozirač se po sobi, ki jo je bila dala Jeanne na novo opremiti, je začutil v srcu otroško radost. Obenem se je pa jezil na svojo ženo, da je vse tako skrbno uredila in ga s tem proti njegovi volji zadolžila.

In čim bolj se je boril proti mučni ljubosumnosti, tem globlje se je zajedala bolelost v njegovo srce.

Strašne muke so to, kadar se duša upira zdravi pameti, kadar zavrača tehtne dokaze in krčevito vztraja v svoji bolesi.

Romain se ni mogel otresti bremena morečega nezaupanja.

Čim bolj zdravega se je počutil, tem hujši so bili njegovi dvomi.

Ko je mogel zopet vstati in ko je poskušal delati prve korake, je bil tako izčrpan in slab, da je bil prisiljen prositi za pomoč, ki mu jo je žena z nežno roko radevolje nudila. In ležeče ji je bilo toliko na njegovem okrevanju, da nikomur ni zaupal negovanja ranjenca, temveč je neprestano sama bedela nad njim.

Le izjemoma je dovolila, da je bivši mornar mišičastih rok pomagal dvigniti ranjenca ali pa prenesti ga. Toda vsako njegovo kretanje je spremljala s strahom, da bi krepke mornarjeve roke ne ravnale preveč nasilno in ne povzročale ranjencu bolečin.

A to je Romaina jezilo. Njena skrbna nega in vroča ljubezen sta ga razburjali. Zopet se je oglašilo v njem žgoče nezaupanje, njegov strupeni dih mu je slihal vse ženino početje v najslabši luči. Še hitreje od moči so se mu žal vračale težke misli in dvomi.

Jeanne je pa mirno prenašala njegovo zagrenjenost in slabo voljo. Preveč ji je bilo ležeče na tem, da bi si zopet pridobila naklonjenost svojega moža, da bi pozabil na preteklost, tako da ni imela časa misliti na svojo lastno bolelost. Moževo ne-

zaupanje jo je zelo bolelo. Dobro se je zavedala, kako globoko je rana, ki jo je bila zadala Romainovemu srcu. Razumela je, da so poleg telesnih muk tudi duševne in da se izgubljeno zaupanje ne da v enem dnevu zopet pridobiti. Pogosto je potrebno za to več let.

Ni pa izgubila upanja. Lotila se je napornega dela. Na vsak način je hotela zmagati in do izčrpanosti sil žrtvovati svoje življenje nalogi, ki se še niso bile pokazale njene zadovoljive posledice.

Ta čas se je pa Romainu polagoma vračalo zdravje. V januarju je lahko že brez pomoči svoje žene hodil, v februarju, ko ni bilo več tako mrzlo, je bil že na prvih izprehodih v naravi. Pomlad mu je prinesla popolno okrevanje.

Doma je šlo že zopet vse svojo staro pot.

Zaman je Jeanne upala, da se bodo čustva njegova moza izpremenila, in brez godrnjanja se je slednjič udala v svojo usodo.

Skrita bolelost ji je razjedala srce. Morda so bile to pritrjene solze, ki so tako pekle Jeanno v srcu.

Zdelo se je, da Romain ni videl, kaj se godi okrog njega. Sicer pa ni bilo čuda, saj je imel dovolj svojih misli.

Nastopilo je bilo že lepo poletje, in začelo se je letoviško vrvenje. Razkošje in eleganca sta se bila povrnila v Port Louis. Hoteli pokazati se kavalirja, je Romain predlagal svoji ženi, da bi se preselila tja kakor v prvem letu njunega zakonskega življenja. Jeanne je pa ta predlog prijazno odklonila.